herpy

GEKKOER

Coleonyx mitratus

En slank, nattaktiv bakkegekko fra skogbunnen i Mellom-Amerika, med bevegelige øyelokk, små klør og mørke og lyse tverrbånd. Den ligner en liten utgave av *Eublepharis macularius*, blir 10-18 cm og lever av insekter. Den er rolig og enkel å holde, men tørker lett ut og må ha et lunt terrarium med en fuktig hule.

Familie: Eublepharidae Engelsk: Central American banded gecko Tidligere navn: *Brachydactylus mitratus; Eublepharis dovii*
Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**10-18 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**8-12 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Tørrskog og regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Nybegynner**

STELL

Min. terrarium	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Varmeplass	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**40-60 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene, parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**70-80 dager** ved 27-29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Coleonyx mitratus hører til øyelokksgekkoene (Eublepharidae), samme familie som *Eublepharis macularius*. Den har derfor bevegelige øyelokk og ingen heftelameller under tærne, og huden er fint kornet med spredte, større knuter. Artsnavnet er latin og betyr med hodebånd, etter det lyse tverrbåndet bak på hodet.

Ungene har brede, mørke tverrbånd adskilt av smale, lyse bånd, og tegningen endrer seg etter hvert som dyret vokser. Hos voksne blir de mørke båndene uregelmessige, og sidene blir flekkete. Halen er omtrent like lang som kroppen. Den største hannen som ble målt i 1945, var 91 mm fra snute til kloakk og den største hunnen 88 mm, så den samlede lengden når høyst rundt 18 cm. De fleste voksne blir 10-13 cm. Hannen kjennes på en bule ved halerota og tydelige porer mellom bakbena.

Arten ble beskrevet av Wilhelm Peters i 1863 etter et dyr fra Costa Rica. En tid gikk den også under navnet *Eublepharis dovii*, som siden er slått sammen med *Coleonyx mitratus*. Den har vært regnet som den mest opprinnelige av *Coleonyx*-artene som har knuter mellom de små skjellene i huden.

I terrariet er den en rolig og nysgjerrig liten jeger som gjemmer seg om dagen og kommer fram når det blir mørkt. Den tåler bare lite håndtering, og halen går lett av.

Utbredelse og leveområde

Arten lever i Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua og Costa Rica. Typelokaliteten er bare oppgitt som Costa Rica. Eldre verk nevner også Panama, men det hviler på ett enkelt dyr, og nyere gjennomganger regner ikke med Panama.

Det er funn fra flere steder i Honduras, blant annet ved San Pedro og Ticamaya-sjøen, fra El Salvador, fra Costa Ricas sentrale høyland rundt San José og Turrialba og fra øya Chira i Nicoyabukta. Et nyere funn stammer fra El Paraíso i det sørøstlige Honduras. Kartet viser den naturlige utbredelsen, og prikkene er registrerte funn.

> **Naturlig utbredelse:** Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua og Costa Rica.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen er en nattaktiv bakkelever som særlig finnes på skogbunnen. I Honduras ble det i 1923 fanget 17 dyr om natten på bakken. De fleste satt i lav, krattet skog med cohunepalmer i en skråning i 150-300 meters høyde, og ved Ticamaya-sjøen lå de i tørre blader under store trær. I Costa Rica er arten funnet i maurtuer på platået ved San José.

Et nyere funn fra Honduras passer til bildet: et dyr var aktivt kl. 19 mellom nedfalne mangoblader i tørt lavland, ca. 490 meter over havet. Arten lever altså både i fuktig skog og i halvtørre områder, men alltid i mikroklimaer som løvlag, maurtuer og huler, som holder seg kjølige og fuktigere enn luften rundt. Det finnes ingen presise målinger av temperatur og fuktighet fra leveområdene, så stellrådene bygger på holdernes erfaringer.

Stell

TERRARIET

Et enkelt voksent dyr kan holdes i et terrarium på minst 60 × 30 × 30 cm (lengde × bredde × høyde), og til en hann med et par hunner eller en liten gruppe er omtrent 90 × 45 × 45 cm et godt mål. Bunnarealet betyr mer enn høyden, for gekkoen går på bakken. Par kan holdes i mindre plastkasser, men større er alltid bedre.

Bunnen skal være dyp nok til at dyret kan grave, helst 5 cm eller mer. Kokosfiber blandet med sand eller gjødselfri jord fungerer godt, og det samme gjør torv og vermikulitt i forholdet 1:1. Gi mange skjul: korkrør, korkbark, flate steiner og omvendte urtepotteskår. Tunge steiner skal stå direkte på bunnen av terrariet og ikke på substratet, slik at de ikke kan velte når gekkoen graver.

Lag minst ett fuktig skjul med fuktig kokosfiber. Lokket skal slutte tett, for dyrene er raske. Unngå tørket sphagnum som bunn eller i skjul: gekkoer av andre *Coleonyx*-arter har dødd etter å ha svelget mosefibre under hudskiftet, og kokosfiber er mer skånsomt.

TEMPERATUR

Hold 24-28 °C i terrariet om dagen med et varmt område på 30-32 °C, og la temperaturen falle til 18-22 °C om natten. I forsøk valgte arten en kroppstemperatur på omtrent 25 °C om morgenen og 28 °C om kvelden. Du kan også varme opp en tredel til halvparten av bunnen, slik at skjulene i den varme enden når 28-30 °C, og la resten av terrariet ligge rundt 21-23 °C. Angivelsene varierer fra 24-27 °C i den kjølige enden og 30-32 °C ved varmen til 20-28 °C etter årstiden for flere *Coleonyx*-arter.

Varm heller med en varmematte eller varmetape under en del av bunnen enn med en lampe, fordi lamper tørker ut terrariet. Styr varmen med en termostat, og mål i begge ender. Ligger gekkoen konstant ved varmen, er det for kaldt, og søker den bare det kjøligste hjørnet, er det for varmt.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Fuktighet er det viktigste punktet i stellet. Arten mister ifølge målinger fra 2021 omtrent fem ganger så mye vann gjennom huden som *Coleonyx variegatus* og nesten seks ganger så mye som *Eublepharis macularius*, og uttørking er en av de vanligste årsakene til at dyrene dør for tidlig. Luften i rommet kan gjerne være tørr, men bunnen skal hele tiden være fuktig, helst med en gradient fra ganske fuktig i den ene enden til så vidt fuktig i den andre, slik at dyret selv kan velge.

Angivelsene for luftfuktighet i terrariet ligger på 35-60 %, og faktaboksen er satt til 40-60 %. Spray hver eller annenhver dag, slik at en del av bunnen og litt av glasset blir fuktig, men unngå stillestående, våt luft og mugg. Et fuktig skjul med fuktig kokosfiber hjelper ved hudskiftet, og hunnen bruker det gjerne til egglegging. Sett fram en lav skål med friskt vann, og bytt

det daglig. En liten bit kork i skålen gir fôrinsekter en vei opp hvis de faller i.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv og trenger ikke noe spesielt lys. UVB er ikke nødvendig når insektene pudres med kalk og D3-vitamin, men et svakt UVB-lys kan brukes. Gir du UVB, så bruk et svakt rør til skyggedyr over en del av terrariet, bytt til kalk uten D3-vitamin, og sørg for at dyret alltid kan trekke seg tilbake i skygge og skjul.

Gi en fast døgnrytme med 10-12 timer lys, gjerne litt kortere om vinteren. Lyset trenger ikke å være sterkt, og om natten skal det være mørkt.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Gekkoen lever utelukkende av insekter. Melormer i passende størrelse er et godt grunnfôr, også til andre *Coleonyx*, og sirisser og dubia-kakerlakker gir variasjon. Voksmøllarver og smørorm er feite og bare en sjelden godbit. Insektene må ikke være lengre enn avstanden mellom dyrets øyne, dvs. omtrent 3 mm til nyklekkede unger og 6 mm til voksne.

Unger fôres hver dag, voksne annenhver dag eller 3-4 ganger i uken. Gi 6-10 små insekter om gangen og litt flere hvis de alle blir spist med en gang. Fjern uspiste sirisser, slik at de ikke gnager på gekkoen mens den hviler.

Gi fôrdyrene godt fôr et døgn eller to før de serveres. Pudre alt fôr med et komplett kalk- og vitamintilskudd ved hver fôring, eller bruk kalk ved de fleste fôringene og multivitamin en gang i uken. Bruk kalk med D3-vitamin, med mindre dyret får UVB. Sett gjerne en liten skål med kalk i terrariet.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Gekkoen er rolig, men ikke et dyr for daglig håndtering. Den tåler litt håndtering og kaster halen hvis den blir grepet, så ta aldri tak i halen. La den gå fra hånd til hånd tett over en myk flate, vask hendene før og etter, og gi nye dyr et par uker i fred.

To hanner må ikke holdes sammen, for de slåss. En hann kan holdes med en eller flere hunner, og dyrene slåss sjelden og deler gjerne skjul. Hunner kan likevel stresse hverandre, både med og uten hann, så det tryggeste er å holde arten enkeltvis eller i par med kjent kjønn. Hold øye med bitt og manglende haler, og skill dyrene hvis det er uro.

Om dagen ligger gekkoen i skjulet sitt og kommer først fram når det blir mørkt. Da lister den seg rundt på bakken og sniker seg inn på byttet, og både bevegelser og atferd minner om en liten varan.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen har en bule ved halerota og tydelige porer mellom bakbena, så kjønnet er lett å se hos voksne dyr. Hunnen er ofte litt større enn hannen. Når arten blir kjønnsmoden, er ikke dokumentert, og faktaboksen har derfor ikke noe tall.

Sett bare en hunn i avl når hun er fullt utvokst og i god kondisjon. Hunner bør ikke legge egg for tidlig, fordi de først må bygge opp kroppsmasse og reserver. Eggleggingen tærer på kalken, så gi henne rikelig med kalk og insekter hele sesongen.

PARRING

Avl i terrariet er bare sparsomt beskrevet. En vinterpause kan få dyrene til å yngle. Hos ørkenlevende *Coleonyx*-arter slås varmen av i omtrent åtte uker om vinteren, og dyrene hviler ved 17-19 °C uten fôr. Det er ikke utprøvd med denne arten, så bruk det som utgangspunkt, og hold bunnen fuktig hele veien.

Sett hannen sammen med hunnen i terrariet hennes, og se etter om han er for hard mot henne. Ta ham ut hvis hun virker stresset eller blir bitt. Hunnen kan lagre sæd lenge og legge befruktede egg minst et år etter paringen, så ikke la dyrene gå sammen tilfeldig.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger to egg om gangen, sjeldnere ett, og eggene har et bløtt skall. Hvor mange kull hun legger i året, er ikke dokumentert. To kull i året oppgis iblant, men det er ikke målt, så feltet står tomt i faktaboksen.

Hunnen legger gjerne i det fuktige skjulet eller i fuktig bunn under kork. Fyll skjulet med fuktig kokosfiber, og se etter egg hver morgen. Eggene flyttes forsiktig til en liten inkubasjonsboks. Går hunnen ned i vekt, skal hun få en pause fra avl.

INKUBASJON

Legg eggene halvt ned i lett fuktig vermikulitt eller perlitt i en lukket boks med få luftehull, og ikke vend dem. Hold en stabil temperatur på 27-29 °C. Eggene klekkes etter 70-80 dager ved 29 °C. Det er det eneste tallet for arten, og det er usikkert: egg av den mindre *Coleonyx variegatus* klekkes etter omtrent seks uker ved samme temperatur.

En stabil temperatur er viktig. Hos *Coleonyx variegatus* døde mange fostre ved svingende 24-32 °C, og først ved stabile 27-29 °C falt dødeligheten, og kjønnsfordelingen ble jevn. Om temperaturen påvirker kjønnet hos denne arten, er ikke undersøkt.

OPPDRETT AV UNGER

Oppdrett av arten er ikke beskrevet i detalj, så rådene bygger på alminnelig praksis for små øyelokksgekkoer. Ungene er svært små, og det kan være vanskelig å finne fôr som er lite nok. Sett dem i en liten boks med tørkepapir som bunn, et skjul, et fuktig hjørne og en lav vannskål. Pass på at de ikke tørker ut.

Gi dem de minste sirissene eller bananfluer, pudret med kalk, og fôr dem hver dag. Skill ungene hvis noen blir bitt eller holdt nede. Vei dem jevnlig, slik at du kan følge veksten.

Helse og vanlige feil

Arten er hardfør når fuktigheten er i orden. Disse problemene ses hos små bakkelevende gekkoer og kan også ramme den:

- Uttørking, hvis bunnen er tørr og det ikke er et fuktig skjul. Det er en av de vanligste dødsårsakene hos arten. Rynket hud og innsunkne øyne er varselsignaler.
- Hudrester på tærne etter hudskiftet. Gi et fuktig skjul, og løsne restene forsiktig med lunket vann, for tærne kan gå tapt hvis restene blir sittende.
- Forstoppelse etter svelget bunnmateriale. Unngå grove biter og tørket sphagnum, og fôr gjerne med pinsett.
- For lite kalk, især hos hunner i avl. Pudre fôret, og la hunnene hvile.
- Våt, stillestående luft og mugg, som gir sopp og hudproblemer. Fuktig bunn skal kombineres med luftutskifting.
- Tapte haler etter håndtering eller slagsmål.
- Parasitter hos viltfangede dyr. Kjøp helst oppdrettede dyr.

Hos *Coleonyx variegatus* har en hel bestand sluttet å spise og gått ned i vekt etter at et sykt ungdyr har kommet til. Hold derfor nye dyr i karantene i flere uker, og kontakt veterinær med erfaring på krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, ikke spiser eller virker slapp.

Les mer: Karantene og hygiene Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.